

Informationsmaterial om att bevaka rätt i dödsbo

Inledning

God man/förvaltare/förmyndare (ställföreträdare) ska bevaka huvudmannen/omyndigs rätt i dödsbo, vid boutredning, liksom vid bodelning och arvskitte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo.

Överförmyndaren får inte automatiskt kännedom om att en huvudman/omyndig blivit delägare i ett dödsbo. Därför måste ställföreträdaren så snart denne fått kännedom om att denna situation uppkommit, meddela överförmyndaren.

Observera att om huvudmannen/ den omyndige och ställföreträdaren är delägare i samma dödsbo får ställföreträdaren inte företräda huvudmannen/den omyndige. En god man måste då enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken förordnas att bevaka huvudmannen/den omyndiges rätt i dödsboet. Det är överförmyndaren som fattar beslut att förordna god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken.

Det är endast ställföreträdaren (god man enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken om sådan förordnats) som är behörig att ansöka om samtycke till fördelningen av egendomen i dödsboet eller samtycken till andra åtgärder som kan bli aktuella i dödsboet.

Ansökan om förordnande av god man/anmälan om behov av god man

- Ansökan om förordnande av god man kan göras av ställföreträdaren, den som ansökningsavser om han eller hon har fyllt 16 år, hans eller hennes make eller sambo samt närmaste släktingar.
- Anmälan om behov av god man kan göras av t.ex. bouppteckningsbyrå eller advokatbyrå.
- Ansökan/ anmälan skickas till: Stenungsunds kommun, Överförmyndarenheten, 444 82 Stenungsund.

Ansöknings-/anmälningshandlingar

Behovet av god man skall styrkas genom lämpliga handlingar. Det kan vara ett testamente eller dödsfallsintyg med personbevis som visar släktrrelationerna eller andra handlingar.

Kompetens hos den tillfällige gode mannen

Förutom de allmänna kraven på god man i föräldrabalken är det fördelaktigt (men inte ett krav) att personen i fråga har sakkunskap som inriktar sig på boutredning och arvsrätt. Vid komplicerade ärenden kan god man behöva ta hjälp av sakkunnig jurist.

Åtgärder i uppdraget

Bouppteckning

Bouppteckning ska ske senast tre månader efter dödsfallet och lämnas in till Skatteverket senast inom fyra månader från dödsfallet. Ställföreträdare meddelar bouppteckningsförrättaren att hen för sin redovisning behöver en kopia av den registrerade bouppteckningen, samt meddelar överförmyndaren om att bouppteckningen registrerats.

I samband med bouppteckning kan testamente uppvisas. Ställföreträdare ska då ta del av det för sin huvudmans/den omyndiges räkning. En ställföreträdare får inte för huvudmannens/den omyndiges räkning avstå arv eller testamente. Klanderfristen för testamente är sex månader från delfåendet av testamentet. Ovanstående innebär att ställföreträdaren endast får erkänna sig delgiven testamentet och ska, om testamentet innebär kränkning av huvudmannen/omnyndigs laglott, begära jämkning av testamentet. Ställföreträdaren ska också ta ställning till om det finns anledning till klandertalan av testamentet.

Rättshandlingar i dödsboet

En ställföreträdare som vid dödsboförvaltningen för huvudmannen/den omyndiges räkning deltar i en rättshandling, ska i den utsträckning som gäller vid förvaltning, enligt 13 kap (förmyndare) eller 14 kap (god man/förvaltare) föräldrabalken, inhämta överförmyndarens samtycke till åtgärden. Det innebär att om det finns bostadsrätt eller fast egendom som ska försäljas, fordrar det överförmyndarens samtycke.

På överförmyndarenhetens hemsida finns informationsmaterial som rör fastighetsförsäljning samt blankett för ansökan om samtycke.

Observera att om huvudmannen själv undertecknar handlingarna i dödsboförvaltningen, vid arvskiftet eller själv träffar avtal, anses inte ställföreträdaren ha deltagit. Då krävs heller inte överförmyndarens samtycke till åtgärder.

Arvskifte, bodelning, sammanlevnad i oskiftat dödsbo

En boudredning ska alltid avslutas genom eventuell bodelning och arvskifte, eller genom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. Samtliga dessa åtgärder fordrar överförmyndarens samtycke.

Om någon är ensam dödsbodelägare krävs inte ovanstående. Läs mer under rubriken "Ensam dödsbodelägare" om vad som gäller om huvudmannen/den omyndige är ensam dödsbodelägare.

Om dödsboet inte har avslutats inom sex månader från bouppteckningen, skall ställföreträdaren lämna en skriftlig redogörelse på särskild blankett till överförmyndaren om anledningen till detta. En sådan redogörelse skall därefter och till dess dödsboet har skiftats eller avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, lämnas var sjätte månad eller annan tid som överförmyndaren bestämmer.

När arvskifte har förrättats ska ställföreträdaren inhämta överförmyndarens samtycke till egendomens fördelning. Följande ska skickas in till överförmyndaren:

- Ansökan om samtycke till egendomsfördelning avseende huvudmannen/den omyndige (blankett finns på överförmyndarenhetens hemsida). Det är endast ställföreträdaren som är behörig att ansöka om överförmyndarens samtycke.
- Arvskiftes- och bodelningshandling (om sådan är aktuell) i original samt en bestyrkt kopia. Skifteshandlingen skall vara undertecknad av samtliga dödsbodelägare samt av förmyndare/god man/förvaltare för den omyndiges/huvudmannens räkning innan den inges. Observera att om båda föräldrarna är förmyndare, skall båda underteckna handlingen.
- Testamente, om sådant finns, med lagakraftbevis utfärdat av tingsrätten,
- Redovisningsräkning/kontantredovisning avseende samtliga dödsboets bankkonton och kontoutdrag över kontona för tiden från dödsdagen fram till skiftesdagen skall bifogas. Av redovisningen ska framgå hur det förfarits med samtliga tillgångar i dödsboet.
- Värderingsutlåtande för fastighet, tomträtt, bostadsrätt eller mer värdefullt lösöre.

Det åligger ställföreträdaren att se till att tillgångarna i dödsboet tas upp till marknadsvärde och att huvudmannen/den omyndiges arvslott är korrekt uträknad.

Observera att om det är aktuellt med sammanlevnad i oskiftat dödsbo, ska till ansökan om överförmyndarens samtycke till detta, avtalet bifogas i original, alternativt bestyrkt kopia, undertecknat av ställföreträdaren och samtliga dödsbodelägare utom huvudmannen/omyndig.

Redovisning av skiftet

När överförmyndaren fattat beslut om egendomsfördelningen och skiftet har vunnit laga kraft, har dödsboet upphört.

Bevis/kvitto på att arvet satts in på ett överförmyndarspärtrat konto i huvudmannen/ den omyndiges namn ska skickas in till överförmyndarenheten. Vad gäller omyndig ska arvet sättas in på ett överförmyndarspärtrat konto om arvet överstiger ett prisbasbelopp. Annat bevis om att den huvudmannen/den omyndige har fått sitt arv, t.ex. genom lagfartsbevis kan sändas in i stället.

Entledigande och arvode

Om en tillfällig god man enligt 11 kap 2 § föräldrabalken förordnats kan godmanskapet efter redovisning av verkställigheten av skiftet upphöra. Den gode mannen skall begära sitt entledigande och samtidigt lämna in eventuell begäran om arvode.

Ensam dödsbodelägare

Är huvudmannen/den omyndige ensam dödsbodelägare ansvarar ställföreträdaren för att dödsboet avvecklas och något arvskifte i formell mening skall inte ske. Avveckling av dödsboet får ske först efter att samtliga dödsboets utgifter och skulder betalats. Vidare ska avsättning göras på dödsboets konto avseende kommande utgifter, såsom upplupen inkomstskatt, reavinstskatt avseende sålda tillgångar, eventuellt fastighetsskatt med mera.

Slutligt avslut kan således inte göras förrän året efter dödsfallsåret, då det finns ett beslut om slutlig skatt och ev. kvarskatt betalats. Överförs dödsboets tillgångar till

huvudmannen/omyndig innan samtliga utgifter är betalda, är denne ansvarig för att dessa betalas.

Ställföreträdaren redovisar avvecklingen i direkt anslutning till att boet i huvudsak avvecklats. Av den redovisning som skickas till överförmyndaren ska framgå vad som skett med samtliga tillgångar i dödsboet. Kontoutdrag över dödsboets konton ska bifogas för tiden från dödsdagen och fram till det att medlen förts över till den omyndige.

Vad gäller fastighet ska bevis om att huvudmannen/den omyndige är lagfaren ägare bifogas.

Övrigt

Boutredningsman (19 kap. ärvdabalken)

Boutredningsmannen anses träda i arvingarnas och efterlevande makes ställe. Ställföreträdaren anses därför inte delta i dödsboförvaltningen varför något samtycke från överförmyndaren för olika förvaltningsåtgärder heller inte behövs. Boutredningsmannen skall dock inhämta dödsbodelägarnas mening i vissa fall, om det lämpligen kan ske, och delägarnas samtycke till överlåtelse av fast egendom eller tomträtt.

Dödsbodelägarna förrättar därefter i regel själva skiftet, se ovan om samtycke. Om boutredningsmannen däremot förrättat s.k. tvångsskifte därför att delägarna inte kan enas och själva underteckna en skifteshandling, krävs inte heller överförmyndarens samtycke till skiftet. Skifteshandlingen skall dock ges in till överförmyndaren för kännedom.

Testamentsexekutor (19 kap. ärvdabalken)

Testamentsexekutorns befogenheter bestäms av testamentet. Befogenheterna är likartade med boutredningsmannens, men exekutorn träder inte in i efterlevande makes ställe och behöver inte delägarnas samtycke till överlåtelse av fast egendom. Överförmyndarens samtycke till förvaltningsåtgärder krävs inte. Arvskifte förrättas av dödsbodelägarna själva och har ställföreträdaren deltagit, krävs överförmyndarens samtycke som ovan.